

VĚRNOST ZA VĚRNOST? –
ČESKOSLOVENSKO-JUGOSLÁVSKÉ
VZTAHY V KONTEXTU
MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ VE
STŘEDNÍ A JIHOVÝCHODNÍ EVROPĚ
MEZI DVĚMA SVĚTOVÝMI VÁLKAMI

Mgr. Jana Škerlová, Ph. D.
Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i.,
pobočka Brno

- **28. 11. 2016 – přednáška není!**
- Místo toho **VŠICHNI** půjdou na **VII. Mezinárodní balkanistické sympozium**, které se bude konat v Moravském zemském muzeu ve dnech 28.–29. 11. 2016
- 12.15 začíná plenární zasedání, poté jednání v sekcích

JUGOSLÁVSKÁ OPOZICE V LETECH 1932–1934

- Jaro 1932 – konsolidace jugoslávské opozice
- výbor, jehož členy byli zástupci srbských, slovinských a některých dalších stran (radikálové, demokrati, muslimové, zemědělci a lidovci).
Neúčastnili se naopak představitelé Chorvatské selské strany a Pribićevičových samostatných demokratů, představitelé bělehradského opozičního centra s nimi však nadále udržovali kontakty
- Výbor se každý týden scházel a formuloval stanoviska k aktuálním politickým a hospodářským událostem.
- Své názory opozice nemohla oficiálně publikovat, a proto je vydávala formou osobních dopisů jednotlivých vůdců a na cyklostylovaných nebo tištěných letácích
- Režim se snažil opoziční nálady tlumit, nejen policejními zásahy proti občanům, ale také vyjednáváním s opozicí
- Snaha krále navázat kontakt s **Augustem Košutićem** – prostřednicí bývalá sekretářka čs. agrární strany Rývová

- Začátkem listopadu 1932 se v Záhřebu sešli vůdci chorvatské opozice, konkrétně zástupci Chorvatské selské strany reprezentovaní **Vladkem Mačkem**, **Josipem Predavcem**, **Ante Trumbićem** a dalšími, Samostatné demokratické strany za kterou byli přítomni **Većeslav Vilder**, **Hinko Krizman** a ještě několik členů a frankovců (Chorvatská strana práva), za které se zúčastnil **Mile Budak**
- Z této porady vzešla rezoluce, později známá jako tzv. **Záhřebské punktace**, která sice uznávala nedotknutelnost vnějších hranic Jugoslávie, ale uvnitř nich požadovala návrat situace k roku 1918, přesněji ke stavu před 1. prosincem toho roku, a nové uspořádání státu
- opozičníci v rezoluci odsuzovali srbskou hegemonii ve státě a malou účast rolnictva na správě země a požadovali rovnoprávnou účast všech tří „kmenů“, tedy Chorvatů, Srbů a Slovinců, na správě státu. Zároveň měla být zaručena práva jinojazyčných menšin

- dokument důležitým posunem v činnosti opozice, protože ta se doposud vůči režimu vymezovala hlavně negativně, ale sama nepřinášela žádná řešení a vlastní program
- v Československu se o Záhřebských punktacích příliš nepsalo. Většina novin přinesla pouze stručný obsah dokumentu, bez komentářů, nebo o něm neinformovala vůbec. Obširněji o jejich vyhlášení psaly jen *Lidové noviny*, které také přinesly zprávu, že Bělehrad pokládá požadavek federalizace vyjádřený selsko-demokratickou koalicí za nesmyslný a bezvýznamný
- *Lidové noviny* také poznamenaly, že je to poprvé, kdy režim povolil uveřejnění požadavků opozice v jejich plném znění. Zároveň však *Lidové noviny* připomněly, že režim publikováním Záhřebských punktací nemínil dělat nějaké vstřícné kroky vůči opozici. Naopak se tím snažil upozornit na to, jaké nebezpečí státu hrozí ze strany opozičníků.

- K jugoslávské opozici se po schůzi MD v Bělehradě v prosinci 1932 vyjádřil i ministr Beneš
- Zprávy emigrantů a italské propagandy o situaci v Jugoslávii považoval za přehnané a domníval se, že administrativa i armáda mají natolik pevné pozice, že přes všechny zjevné politické i ekonomické těžkosti se „*nyní nic vážného stát nemůže*“
- Decentralizaci a vývoj směrem k větší politické svobodě však i Beneš považoval „za žádoucí“
- Ačkoliv se československý ministr Beneš nedomníval, že situace v Jugoslávii je natolik vážná, že by mohla znamenat ohrožení celoevropské stability nebo dokonce míru, v jiných evropských státech vzbuzovala značné znepokojení – např. ve Velké Británii

- Vláda výtky i požadavky opozice odmítla, přesto však rezoluci 25. listopadu 1932 publikovala
- Společně se svolením k publikování instruovala také tisk, jak má s tímto programem polemizovat
- Na Záhřebské punktace reagovaly i opoziční skupiny z dalších částí země – Vojvodina, Slovinsko,
- požadovali zejména vypsání svobodných voleb a nové uspořádání v rámci hranic stávajícího státu, odsoudili bezohledný přístup diktatury k potřebám jednotlivých regionů
- tzv. **Korošcovy punktace** – požadavek sjednocení všech Slovinců žijících v Jugoslávii, Itálii, Rakousku a Maďarsku. Toto sjednocení měli provést jugoslávští Slovinci, kteří měli napříště žít ve svobodném a demokratickém jugoslávském státě, složeném ze tří rovnoprávných jednotek, z nichž jednou bude právě Slovinsko
- Požadavek ústavní parlamentní monarchie vzešlé ze svobodných voleb na základě všeobecného, přímého a tajného hlasovacího práva zopakovali také stoupenci radikální strany, konkrétně skupina, která se označovala jako radikálně-socialistická

- Odpověď na Záhřebské punktace vypracovali také vůdcové srbských demokratů **Ljuba Davidović** a zemědělců **Jovan M. Jovanović-Pižon**
- vyslovili pro demokratický režim a pro spolupráci všech tří členů národního společenství, tedy Srbů, Chorvatů a Slovinců, a vyloučení nadvlády jednoho národa nad ostatními
- Také vyjádření Jugoslávské muslimské organizace – proti centralismu
- Následovaly represe
- koncem ledna 1933 byl internován **Anton Korošec** a další tři předáci Slovinské lidové strany
- Zatčen byl také předseda selsko-demokratické koalice Vladko Maček
- policejním represím se nevyhnul ani vůdce muslimů **Mehmed Spaho** a další významný chorvatský politik **Ante Trumbić**
- Domovní prohlídka byla provedena také u hlavy katolické církve, záhřebského arcibiskupa **Antuna Bauera**
- Zatčení a věznění neušli ani další významní členové Samostatné demokratické strany, například její sekretář **Sava Kosanović** nebo člen vedení **Hinko Krizman**

- Československý tisk o postizích jugoslávských opozičních představitelů informoval, většinou se však zdržoval obsírnějších komentářů
- Výjimkou byl do značné míry lidovecký tisk a *Lidové noviny*
- Čs. veřejnost zaujala zejména zpráva o internování **Antona Korošce**, v té době jedenašedesátiletého – vnímáno jako velmi tvrdé, podobně jako zatčení devětašedesátiletého **Ante Trumbiće**, váženého právníka a politika, někdejšího předsedy Jihoslovanského výboru
- Oficiální stanovisko jugoslávského režimu, které mělo být prostřednictvím tiskového ataše jugoslávského vyslanectví v Praze šířeno v ČSR, bylo, že vůči internovaným se postupovalo s největšími ohledy. Korošec si údajně dokonce mohl vybrat místo své internace tak, aby dané lázně co nejlépe vyhovovaly jeho zdraví
- Tato ujištění jugoslávského režimu však příliš důvěryhodně nepůsobila. Většina československých politiků napříč spektrem soudila, že Korošec měl být raději postaven před soud, kde by se prokázalo, jestli se skutečně provinil proti jugoslávským zákonům, a ne internován bez možnosti se hájit

- v březnu 1933 znovu zatčen **Vladko Maček** – o měsíc později postaven před Soud na ochranu státu
- Viněn byl z přípravy a šíření Záhřebských punktací
- Československý konzul v Záhřebu Pukl hlásil do Prahy, že Mačkovi stoupenci „*mají naději, že cizina – zvláště Čechoslováci – bude intervenovat ve prospěch Mačkův*“
- Maček zůstal ve vězení až do roku 1934, poslední půlrok strávil ve vězeňské nemocnici v Záhřebu. Amnestován byl teprve v prosinci 1934, tedy až po smrti krále Alexandra

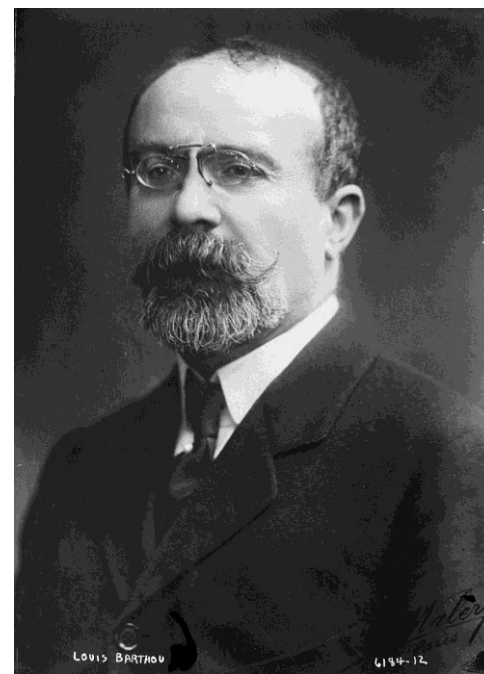
Vladko Maček

POLITICKÁ SITUACE V EVROPĚ V LETECH 1933–1934

- Zář 1933 – odchod **Adolfa Hitlera** z odzbrojovací konference
- Březen 1934 – tzv. Římské smlouvy (protokoly) – spojení Itálie, Maďarska a Rakouska, posílení vlivu Itálie
 - Politický aspekt – konzultativní pakt – měl sjednotit politické zájmy bloku
 - Hospodářský aspekt – cílem propojení ekonomik všech tří států na preferenčním základě
- Oslabení Francie – reakce – navázání kontaktů se SSSR – jednání o spojenecké smlouvě
- Únor 1934 – novým francouzským ministrem zahraničních věcí **Louis Barthou**

Louis Barthou

- Plán tzv. východního paktu – návrh svazku vícestranných smluv o regionální pomoci mezi SSSR a Německem a zeměmi ležícími mezi nimi, tedy Polskem, ČSR, Finskem, Estonskem, Litvou a Lotyšskem
- princip pomoci sousedu napadenému jiným členským státem, členy měly být Polsko, SSSR, ČSR, Německo a pobaltské státy
- Cesta LB do Polska (skepse) a ČSR (přijat lépe, Beneš plánu nakloněn)
- Proti paktu byly zejména Německo a Polsko
- Červen 1934 – Československo a Rumunsko uznaly SSSR de iure
- Jugoslávie nadále odmítala SSSR uznat
- Německo-polské sbližování

- Začátkem roku 1934 - jednání o tzv. **Balkánském paktu** (Balkánské dohodě) – Rumunsko, Jugoslávie, Řecko a Turecko
- země se zavázaly koordinovat svou zahraniční politiku, garantovaly si hranice (což bylo zaměřeno zejména proti revizionistickým snahám Bulharska) a zároveň měly konzultovat postup v případě agrese ze strany zemí, které nebyly signatáři paktu
- bez Bulharska, ale BP nebyl primárně namířen proti Bulharsku – uvažovalo se o možnosti přistoupení Bulharska k BP
- Na přelomu let 1933 a 1934 konsolidace jugoslávsko-bulharských vztahů – zásluha krále **Alexandra** a cara **Borise III.**
- **Louis Barthou** v červnu 1934 navštívil Jugoslávii, kde s králem a ministry jednal o multilaterálním bezpečnostním paktu
- snaha prostřednictvím systému kolektivní bezpečnosti zadržovat rozpínavost hitlerovského Německa

Podpis Balkánského paktu v Bělehradě – ministři zahraničních věcí
Turecka, Rumunska, Řecka a Jugoslávie

MARSEILLESKÝ ATENTÁT

- Francie se zároveň snažila působit na Jugoslávii, aby normalizovala své vztahy s Itálií, což by usnadnilo zapojení Itálie do vyjednávání o bezpečnostní situaci v Evropě
- V říjnu 1934 měl jugoslávský král pokračovat v jednáních v Paříži
- **9. října 1934 – atentát na krále Alexandra v Marseille**
- <https://www.youtube.com/watch?v=B8ZLj7x1vN4>
- Panovníkova smrt byla do značné míry šokem pro jugoslávskou i československou a evropskou veřejnost a také pro politickou scénu
- V Jugoslávii tato tragická událost vyvolala vnitropolitickou krizi
- vnitřní krize, zejména nepokojů mezi Srby a Chorvaty, a následného oslabení zahraničněpolitického postavení Jugoslávie, zejména na Balkáně a také vůči Itálii, se bezprostředně po atentátu obávaly i československé politické kruhy

Král Alexandr a Louis Barthou v Marseille 9. října 1934

- Hlavními organizátory atentátu byli ustašovci v čele s **Ante Pavelićem**
- Atentátníci v Marseille byli celkem tři – vrah **Vlado Černozemski** členem VMRO
- Bezprostředně po atentátu Černozemski zlynčován davem a na následky zranění téhož dne zemřel
- Atentátníci měli zfalšované československé pasy vydané v Maďarsku
- Za následníka trůnu **Petra II.** (11 let) vládla poručnická rada – hlavní slovo v ní měl jeho strýc **Pavle Karadjordjević**

Králův vrah Vlado
Černozemski v ustašovské
uniformě v roce 1934

Královna Marie se syny
Petrem, Tomislavem
a Andrejem

Princ regent
Pavle
Karadjordjević

- 18. října 1934 – v Bělehradě králův pohřeb, účast delegace československých politiků a vojenských představitelů v čele s ministerským předsedou **Janem Malypetrem**, ministrem zahraničních věcí **Benešem** a generálem **Rudolfem Viestem**
- https://www.youtube.com/watch?v=qhq_XhHcy5g&list=PLrum7yjzyIDPQNCSPQnA6Qnyyi63BGWMI&index=4
- den po pohřbu schůze Stálé rady Malé dohody a spolu s ní zasedala také Balkánská dohoda
- Obě uskupení vydala totožná komuniké, v nichž se vyjádřila ke smrti krále Alexandra a deklarovala svou podporu Jugoslávii
- Následovala rekonstrukce jugoslávské vlády – v čele nadále **Nikola Uzunović**, ale slabé postavení
- Spory o moc mezi vládou a regentskou radou

Pohřeb krále Alexandra – u rakve královna Marie, následník trůnu Petr II. a princ regent Pavle

- na mezinárodní scéně usiloval jugoslávský ministr zahraničních věcí **Bogoljub Jevtić** o spuštění vyšetřování, které by odhalilo viníky atentátu a umožnilo jejich potrestání
- Na půdě SN zažalováno pouze Maďarsko, ne Itálie
- Podle československé legace v Bělehradě to bylo v Jugoslávii připisováno „*umírňujícímu vlivu Francie, ale též Československa a Rumunska*“
- Francie neměla zájem, aby byla událost řešena na mezinárodním fóru, protože by tak vyšlo najevo, že během návštěvy jugoslávského krále nezajistila dostatečná bezpečnostní opatření
- ochlazení jinak vřelého vztahu k francouzskému spojenci na podzim 1934

Bogoljub Jevtić –
jugoslávský ministr
zahraničních věcí
(1932–1934) a
premiér(1934–1935)

- Francie také neměla zájem komplikovat vztahy s Itálií, s níž momentálně jednala o spojenecké smlouvě a kterou se snažila udržet v protiněmeckém táboře. Vyostřování mezinárodních vztahů se obávala také Velká Británie, která rovněž doporučovala Jugoslávii opatrný postup
- Napjatá mezinárodněpolitická situace - panovaly obavy, aby marseilleský atentát nebyl „*novým sarajevským atentátem*“
- Francie se nakonec k jugoslávské nótě nepřipojila, byť v Bělehradě očekávali, že to udělá, zatímco ČSR a Rumunsko nóty požadující vyšetření a potrestání atentátu vydaly.
- vlažněji podpořily Jugoslávii státy Balkánské dohody a také Sovětský svaz
- nediskutovala se ani případná vina Německa, přestože na přípravě atentátu se kromě chorvatských ustašovců, makedonských teroristů a italských fašistů podíleli také němečtí nacisté

- hlavní organizátoři atentátu, **Ante Pavelić** a **Eugen Dido Kvaternik** byli v Itálii sice zatčeni, avšak žádost o vydání do Francie byla zamítnuta
- uvěznění v Turíně, kde však měli v tamní věznici k dispozici pohodlný byt, řadoví ustašovci internováni na Liparských ostrovech
- Společnost národů atentát odsoudila a uložila Maďarsku, že musí čin vyšetřit a poté podat SN zprávu o tom, jak viníky potrestalo
- nebyla ustavena žádná vyšetřovací komise, Maďarsku bylo pouze uloženo hlásit SN, jak potrestá své orgány, které svou laxností umožnily výcvik chorvatských teroristů
- Tehdejší politici měli pocit, že Evropu zachránili od války

REAKCE NA ATENTÁT V ČESKOSLOVENSKU

6

ČESKOSLOVENSKO- JIHOSLOVANSKÁ REVUE

IV

JIHOSLOVANSKÝ KRÁL ALEXANDR I.

17. XII. 1888 — 9. X. 1934.

Den slavného příjezdu jihoslovanského krále Alexandra I. do Francie k důležité akci mírové, úterý dne 9. října, obrátil se v den bolestného a všeobecného zármutku. Sotva sestoupil s lodí v Marseille, jihoslovanský král byl úkladně zabit a s ním i francouzský ministr zahraničních věcí Louis Barthou.

Byl to surový atentát; politické jeho pohnutky lze pokládat jen za šilené a nízké. Politika msty a vraždy je nejhorší politika, smí-li se vůbec politikou zvat. Ubíla nejen šlechtěného a vzdělaného člověka, ale ohrozila také veliké dílo sjednocení Jugoslaviie a evropského smíru.

Již jako králevic ukázal se Alexandr hodným nejvyššího místa mezi jihoslovanským lidem. Nikdo nezapomene, jak se svým velkým otcem, Petrem Osloboditelem, prošel nejtěžším utrpením světové války, aby národ uvedl z nekonečných muk do období pokoje, společné práce a lidské i státní důstojnosti.

Po Osloboditeli přišel Sjednotitel. Ze spleti protichůdných tradic a vlivů náboženských, kulturních, politických i hospodářských, ze všeho, co na jihoslovanskou zemi a její lid nanesla nepřátelská cizina, národ vymánil, očistil a k vlastnímu národnímu vědomí přivést mohl jen někdo, jenž sám měl ve svém srdci a rozumu nejryzejší city a představy o jednotě jihoslovanského národa a k tomu i pevnou energii vykonat, co mu přikazovalo svědomí. Byl leta života a vlády Alexandra I. nebýla mnohá, dílo sjednocení Jugoslaviie, které vykonal, je dílo historické.

V Československu byla obecná záada, že cesta z Prahy do Sofie vede přes Bělehrad. Když koncem září 1934 Alexander I. cestou do Sofie také oficiálně potvrdil smír Jugoslaviie s Bulharskem, otevřela se i nám toužená perspektiva k budoucí bratrské vzájemnosti a součinnosti slovanských národů. Slovanský král, — tato charakteristika patří na první stránku dějin slovanského lidu po světové válce, na nichž bude vylíčeno úsilí Alexandrovo. Kdož ví, zda nezaplatal smrti právě tuto svoji odvahu smířit a sjednotit slovanské národy k novému historickému poslání uprostřed Evropy v míru, bratrství, vzájemné pomoci a spolupráci?

Osud tomu chtěl, že s jihoslovanským králem zabynul i francouzský státník. Je to skutečnost a je to i symbol. Barthou za svého pobytu v Praze koncem dubna 1934 řekl, že mezi Francií a Československem je víc než přátelství: je to bratrství. Také Československo je s Jugoslavií a Francií spojeno na život i na smrt.

Tragika marseilleských událostí zavazuje. Zavazuje svět k civilizaci, lidskosti, míru; nás pak zavazuje k účtě a lásce k bratrským zemím ještě větší než jaké jsme byli schopni dosud.

- Veřejnost i politická scéna v ČSR atentátem šokována
- tisk dostal z ministerstva zahraničí instrukce, aby roli Itálie v souvislosti s atentátem pokud možno příliš nezmiňoval a v pohotovosti byla také cenzura, která podle Jugoslávců dokonce bránila novinářům psát i o tom, že Itálie poskytovala pomoc ustašovcům v čele s Ante Pavelićem
- postoj ČSR byl v Jugoslávii vnímán tak, že tisk i oficiální zahraniční politika nejbližší spojenecké země v pro ni klíčových okamžicích prostě mlčí
- ČSR však podpořila jugoslávskou rezoluci ke Společnosti národů

- „Souzeno bylo jedině Maďarsko, jehož vina na zločinu marseillském byla jen akcesorní; Italie, jejíž vina na zločinu byla daleko větší, seděla v řízení na lavici soudcovské, stejně jako Francie, jíž bylo možno přičísti při nejmenším *culpam in neglecto* [vina z nedbalosti – pozn. J. Š.], a žalobcem byla Jugoslávie, v jejíchž vnitřních poměrech zločin kořenil.“

Peregrin Fíša, legační rada při čs. vyslanectví v Bělehradě, AMZV Praha, PZ – Bělehrad 1934, Periodická zpráva č. IV za dobu 4. čtvrtletí 1934, 15. 1. 1935, s. 3.

- „Král Alexandr je mrtev. Před touto tragickou zprávou zmlkají všechny někdejší spory o to, zda cesty, kterými kráčel od ústavního převratu, byly zvoleny šťastně. Zůstává skutečnost, že zahynula nejsilnější vůdcovská osobnost bratrské naší Jugoslávie a nositel její veliké státní sjednocovací myšlenky.“

Eduard Bass pro Lidové noviny, 10. 10. 1934, s. 1.

- Alexandr I. padl „rukou najatého komunistického vraha“.

REDAKCE: Za zavražděným králem Alexandrem I. Národní republika 13, 1934, č. 41, s. 1.

- „Nelze pochybovat o tom, že byl vřelým jihoslovanským vlastencem svého pojetí, ale díval se a viděl široký jihoslovanský ideál srbskými brýlemi, což snad byl nevyhnutelný následek prostředí, ve kterém Alexandr dorůstal. Jeho největší politickou chybou bylo, že nedovedl učiniti ani nejmenší koncese těm, kdož se postavili proti přehnanému centralizmu poválečných let. To bylo zvlášt' význačné k jeho poměru k Chorvatům, ať k schopnému, ale velmi nestálému, Radićovi, nebo později k méně skvělému, ale stálejšímu nástupci ve vedení selské strany, dr. Mačkovi. Ten teprve před několika dny opustil žalář, ač jistě se vědělo, že propustiti na svobodu člověka, který má za sebou Chorvaty, je životní podmínkou pro odstranění roztrpčenosti a krise, která existuje mezi Bělehradem a Záhřebem. Kdybychom ovšem z faktu, že vrahem byl Chorvat, vyvozovali závěr, že tento zločin představuje popírání jihoslovanské jednoty chorvatským národem, byl by to velký omyl. [...]
Chorvatská veřejnost v poslední době schvalovala zahraniční politiku krále Alexandra a jeho ministrů, přestože byla rozhodně proti vnitřnímu systému, žádajíc rekonstrukci na federalistické osnově. Král Alexandr sám byl duší jihoslovanské diktatury. Všechno bylo závislé na jeho osobní vůli. Těžko lze odhadnout, které faktory uplatní se za vlády regentské. Přesto třeba říci, že živelné evropské zájmy žádají zachování jihoslovanské jednoty a že je žádoucí, aby se co nejdříve našlo vnitřní řešení, které by uspokojilo integrální části státu, zvláště Chorvaty a Makedonce.“

JUGOSLÁVIE PO SMRTI KRÁLE

- politická krize
- koncem roku 1934 vzrůstala všeobecná nespojenost
- Nová vláda **Bogoluba Jevtiće** neschopná řešit situaci
- nepokoje mezi rolníky - dlouhodobě nacházeli ve svízelné situaci a často byli neúměrně zadlužení
- aktivizovalo se také dělnické hnutí – řada dělníků kvůli krachu průmyslových podniků přišla o práci a dlouhodobě nemohla najít novou
- občané odmítali platit daně, protože na ně neměli prostředky
- růst chudoby
- Květen 1935 – parlamentní volby
- Opozici se podařilo sestavit kandidátku, ale neuspěla – neregulérní politická soutěž
- Premiérem znovu Bogoljub Jevtić, ale poté, co došlo k verbálním útokům na chorvatské poslance v nové skupštině a demisím několika ministrů, se Jevtićova pozice v čele kabinetu stala zcela neudržitelnou

- Novým jugoslávským premiérem se v červnu 1935 stal dosavadní ministr financí **Milan Stojadinović**
- Zároveň i ministr zahraničních věcí
- Čechoslováci obecně očekávali, že po Stojadinovićově nástupu se politický kurz v Jugoslávii začne znovu obracet k demokratickému vývoji, to se ale nestalo
- Květen 1935 – volby také v Československu – překvapivé vítězství SdP
- Březen 1935 – oslavy Masarykova 85. jubilea – v Jugoslávii vlažné, oficiální místa to zdůvodňovala trvajícím smutkem za krále

Milan Stojadinović,
jugoslávský premiér
1935–1939

- Už v roce 1935 začala přicházet drobná varování, že Jugoslávie s Malou dohodou přestává počítat
- Stojadinović nejprve požádal o odklad zasedání Stálé rady Malé dohody, které se mělo konat v polovině června 1935
- nespíchal ani s cestou do Paříže, kam jej urgentně zvali francouzští politici
- Pavle, který byl spolu se Stojadinovićem novým hlavním architektem jugoslávské zahraniční politiky, byl zarytý antikomunista a odmítal uznání Sovětského svazu a případnou spolupráci se sovětskou diplomacií
- To velmi komplikovalo případnou jugoslávskou účast na tzv. Východním Locarnu
- Pavle jako anglofil podporoval sblížení Velké Británie a Německa
- měl rovněž zájem na zlepšování vztahů Bělehradu s Římem, kterému však nadále zcela nedůvěřoval
- v Německu proto spatřoval záruku proti nevyzpytatelnému Mussolinimu a garanci nedotknutelnosti jugoslávských hranic

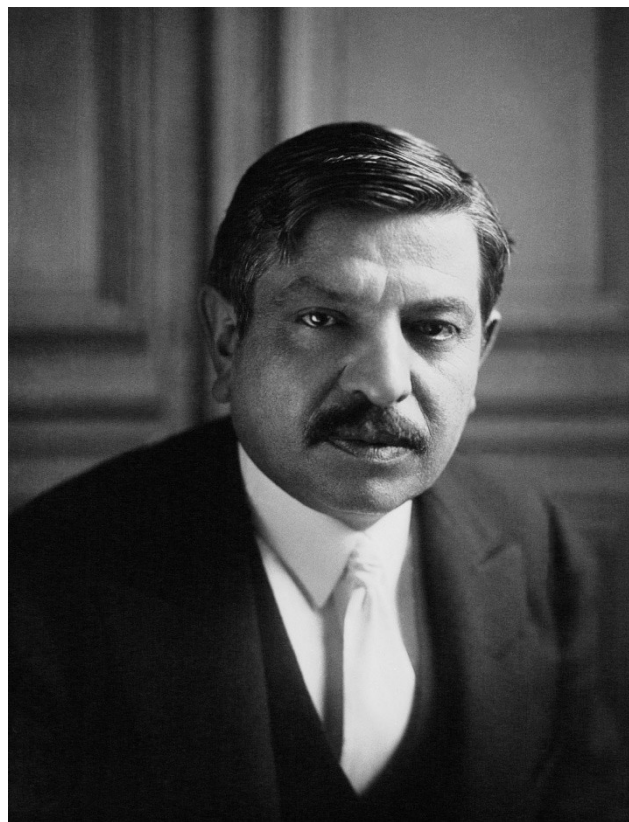
- Kromě vlivu Malé dohody slábl v Jugoslávii po marseilleském atentátu i vliv Francie
- Vztahy s Francií poškodil rovněž velmi neprofesionální postup francouzského soudu v Aix en Provence, který vedl proces se spolupachateli atentátu na krále Alexandra. Soud byl po peripetiích s hledáním tlumočnicka a výměnou obhájce obžalovaných odročen na únor 1936, což v Bělehradě vyvolalo značné rozhořčení
- Zlepšovat se naopak začaly v roce 1935 vztahy Jugoslávie s Itálií, jejíž vůdce **Benito Mussolini** ucítil šanci, jak zabránit růstu vlivu hitlerovského Německa v Podunají. Jugoslávii ujišťoval, že nehodlá ohrožovat její jednotu a územní integritu
- Přesto neochota Jugoslávie připojit se k protitalským sankcím po útoku na Habeš – obavy z poškození jugoslávského hospodářství
- Stále více se také prohlubovaly jugoslávsko-německé vztahy
- **Atentát na krále Alexandra znamenal přelom v československo-jugoslávských vztazích**

POLITICKÁ SITUACE V EVROPĚ V POLOVINĚ 30. LET

- Novým francouzským ministrem zahraničních věcí **Pierre Laval** – odlišná politická koncepce od Barthoua
- postupné přeorientování francouzské zahraniční politiky od pokusů o sblížení se Sovětským svazem a zajištění evropské bezpečnosti s jeho pomocí k projevování sympatií Německu a také Itálii
- Leden 1935 – tzv. **římské protokoly** – It + Fr – smlouva o respektování teritoriální integrity, nezávislosti a nevměšování do vnitřních záležitostí
- Francie postoupila Mussolinimu území ve východní Africe – usnadnila mu útok na Habeš

Pierre Laval – francouzský
ministr zahraničních věcí
1934–1936

- Jaro 1935 – obnovení kontaktů mezi Itálií a Německem
- Březen 1935 – **obnovení branné povinnosti v Německu**
- evropské mocnosti protestovaly spíše v akademické než v praktické rovině
- Mezi malodohodovými zeměmi a zeměmi Balkánské dohody však narůstaly obavy, a to nejen z Německa, ale v případě balkánských států zejména z toho, aby se německým příkladem neinspirovalo Maďarsko, Bulharsko a především Rakousko
- Naopak Jugoslávie tyto obavy nesdílela
- Duben 1935 – **konference ve Strese** – francouzský ministr zahraničních věcí **Pierre Laval**, britský premiér **Ramsay MacDonald** a italský premiér **Benito Mussolini** – potvrdili platnost Locarnských dohod a zdůraznili, že podepsané velmoci budou odporovat jakýmkoliv budoucím pokusům Německa o změny Versailleské mírové smlouvy a že trvají na nezávislosti Rakouska
- Reálně však brzy rozpad streské fronty kvůli italskému útoku na Habeš

- pokud by se v otázce zbrojení podobně jako Německo pokusilo zachovat Rakousko, Maďarsko nebo Bulharsko, Malá dohoda by *„reagovala co nejrozhodněji“*
- Kvůli ztroskotání Východního paktu (Pro odpor Německa a Polska) začala Francie uvažovat o spojenecké smlouvě se SSSR
- Květen 1935 – francouzsko-sovětská spojenecká smlouva podepsána, následně i československo-sovětská smlouva
- Rumunsko a Jugoslávie proti spojenecké smlouvě se SSSR

